

PREPORUKA HRVATSKOG BOTANIČKOG DRUŠTVA

Upoznaj, zavoli i čuvaj prirodu Međimurja!

MONIKA CINDRIĆ*, ROBERTA RADOVIĆ

Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode, Trg Međimurske prirode 1, 40315 Mursko Središće, Hrvatska

*Autor za dopisivanje / corresponding author: cindric@medjimurska-priroda.info

Fotografije / photos: Davorin Mance, Monika Cindrić

Poznata narodna pjesma opjevala je ovaj kraj: „... Međimurje, kak si lepo zeleno, Cvetičem si ti meni ograjeno....“, a često ga se u povijesti nazivalo otokom (*Insula Muro Dravana*) ili rajskim vrtom i cvjetnjakom Hrvatske (*Hortus Croatiae*). Međimurje je smješteno na samom sjeveru Hrvatske, a kroz povijest pa i danas to je prostor simbioze čovjeka i prirode. Cvetiča, vrta i cvjetnjaka nema više u tolikoj mjeri, ali je to prostor u kojem se izmjenjuju krajobrazni mozaici sela i gradova, oranica, livada i šumaraka, kanalizirane obale i hidroelektrane na rijeci Dravi, ali i poplavnih mrtvica uz Muru. Više od 40 % površine Međimurja je pod zaštitom, a najveći dio zauzima Regionalni park Mura-Drava na čijem je području prema Nacionalnoj klasifikaciji staništa utvrđeno 60 stanišnih tipova od kojih je čak 37 ugroženo na europskoj razini i zaštićeno Direktivom o staništima.

Jeste li spremni za jednu međimursku priču? Priča sadrži tri poglavlja, a svako poglavlje predstavlja po jedan list u trolistu projekta Med dvema vodama (što je sintagma kojom Međimurci ponosno i s ljubavlju opisuju svoj zavičaj): Centar za posjetitelje Med dvema vodama u Križovcu, Edukacijsko-interpretacijski centar Matulov grunt u Frkanovcu i Eko-turistička poučna pješačka i biciklistička staza Svetomartinska Mura na području Općine Sveti Martin na Muri. Sva tri lista danas su ponos u interpretaciji prirodne baštine Međimurske županije i postali su prepoznatljiv brend izvorišta znanja, edukacije i promoviranja zaštite prirode.

Centar za posjetitelje Med dvema vodama

Nalazi se u malom međimurskom naselju Križovec, na Trgu međimurske prirode, koji je jedini i prvi hrvatski trg posvećen prirodi. Centar je otvoren 2020. godine. Ulaskom u glavnu zgradu staru 200 godina, svakog posjetitelja dočekuje moderno opremljen info pult, a potom slijedi kružna živopisna priča koja teče kroz dvije suvremeno opremljene galerije Mura i Drava sa stalnim interpretacijskim postavom. Upotrebom moderne tehnologije stvoren je osobit doživljaj biljnog i životinjskog svijeta Međimurja. Što je mrtvica, ima li i Međimurje svog bakalara, zašto je bitno očuvati bregunice, tko su laporaši, o čemu pripovijeda legenda o dravskom vodenjaku, tko su fljojsari, koja ptica tropskog izgleda leti Međimurjem, zašto su kockavica i crnkasta sasa ugrožene vrste, tek su dio zanimljivosti interpretacije.

U Centru je i bogato opremljena suvenirnica s više od pedeset različitih uporabnih i ukrasnih predmeta, publikacija i društvenih igara. Svaki posjetitelj stručno je vođen kroz postav, a posjetitelji mogu koristiti i suvremeni audio vodič na hrvatskom i engleskom jeziku. U okolišu Centra nalazi se interpretacijska brvnara Moj hrast Adam koja donosi priču o pola stoljeća starom hrastu i hrastovim šumama te malo adrenalinsko dječje igralište Rječica. Centar predstavlja ključnu točku na samom ulazu u Regionalni park Mura-Drava te je ujedno i prva postaja poučne staze „Čovjek i rijeka”.

Staza duljine 1,5 km pogodna je za sve uzraste te na 11 postaja interpretira prirodoslovno-kulturne značajke tog kraja s naglaskom na rudarsku baštinu.

Matulov grunt

Stara „hiža” u Frkanovcu građena je prije više od stotinjak godina u duhu tradicije međimurskog kraja. Predstavlja dobro očuvani primjer seoske arhitekture Međimurja. Rekonstrukcijom i prenamjenom „hiže”, pripadajuće gospodarske zgrade i gruntišta stvoren je edukacijsko-istraživački centar posvećen leptirima te značajnim staništima (livade i šume) biljnih i životinjskih vrsta gornjeg Međimurja. U kajkavskom dijalektu za riječ leptir koristi se riječ „matul”, a za parcelu odnosno posjed riječ „grunt”, pa je u duhu međimurske kajkavštine centar nazvan Matulov grunt.

Matulov grunt je prvi edukacijsko-istraživački centar u Republici Hrvatskoj posvećen leptirima plavcima i prva umjetnička i znanstvena rezidencija u Međimurskoj županiji. Sadrži prostor za boravak i stvaralački rad, stalni likovni postav o livadama i leptirima gornjeg Međimurja, kao i prostor za predavanja i radionice. U centru je uređen i prostor u kojem mogu boraviti suradnici Javne ustanove Međimurska priroda, prirodoslovci, istraživači i umjetnici, u sklopu programa suradnje kroz koji tijekom svog boravka u Matulovu gruntu stvaraju radove iz svog područja djelovanja inspirirani međimurskom prirodom. Od travnja do rujna na Matulovu gruntu organiziraju se jednom mjesečno dani otvorenih vrata za sve zainteresirane pojedinačne posjetitelje uz prigodne kulturne i prirodoslovne programe i radionice.

Matulov grunt se nalazi na području ekološke mreže Natura 2000, nedaleko od lokaliteta Bedekovićeve grabe, zaštićenog područja smještenog u općini Sveti Juraj na Bregu. Ovdje se razvija na tlima nizinskih do brežuljkastih područja ciljni stanišni tip 6510 nizinske košanice (*Alopecurus pratensis* L., *Sanguisorba officinalis* L.) bogat biljnim vrstama, a na njemu su stanište pronašli i brojni kritično ugroženi leptiri kao što su zagasiti livadni plavac (*Phengaris nausithous* (Bergsträsser, 1779)) i veliki livadni plavac (*Phengaris teleius* (Bergsträsser, 1779)). Veliki livadni plavac polaže jajašca na otvorenijim i redovito košenim dijelovima, a zagasiti na rubovima livada i na zapuštenijim livadama. Oba polažu jajašca na biljku hraniteljicu ljekovitu krvaru (*Sanguisorba officinalis* L.) među čijim se cvjetovima razvijaju gusjenice, hraneći se pritom njezinim sjemenkama. Odrasli se leptiri također hrane ljekovitom krvarom, a većinu života provode mirujući i sunčajući se. Glavna ugroza za ove vrste promjena je u održavanju travnjačkih staništa (zapuštanje livada košanicama, izmijenjen režim košnje, prenamjena livada u oranice) i promjene u

vodnom režimu koje isušuju livade i mijenja strukturu vegetacije. Vrijednosti tradicionalno košenih livada i leptira plavaca koji na njima obitavaju interpretiraju se u centru Med dvema vodama kao i u Edukacijsko-istraživačkom centru Matulov grunt.

Svetomartinska Mura

Najsjevernija općina Republike Hrvatske Sveti Martin na Muri posebnu pozornost pridaje sportsko-rekreacijskim i wellness sadržajima u što se odlično uklopila eko-turistička poučna pješačka i biciklistička staza Svetomartinska Mura. Uz obalu rijeke Mure uređeno je pet kilometara staze pogodnih za šetnju, pješaćenje, bicikliranje i slične sportske aktivnosti. Staza Svetomartinska Mura prolazi zaštićenim područjem (Regionalni park Mura-Drava) i dio je prvog pentalateralnog rezervata biosfere u svijetu pod zaštitom UNESCO-a. Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode Svetomartinsku Muru koristi za provedbu edukacije na terenu, prirodoslovne radionice i rekreativno-poučnu aktivnost promatranja i određivanja vrste ptica. Na radionicama za

osnovnoškolce učenici mogu iz prve ruke opipati, osjetiti, dodirnuti i pomirisati prirodu.

Pozivnica istraživačima

Sustavnih florističkih istraživanja na području Međimurja bilo je vrlo malo. Stoga, neka ovo ujedno bude, osim posjeta našem Centru, i pozivnica svim kolegama da dođu i istraže neistraženo te upoznaju

još mnogo drugih florističkih i vegetacijskih fenomena koje nismo detaljnije opisali poput staništa crnkaste sase, kebrača, živičnjaka s kockavicom, šuma, proljetnih drijemovaca, amfibijskih staništa Isoëto-Nanojuncetea, trščaka, močvarne vegetacije...

